

ПЕТАР ХР. ИЛИЕВСКИ  
 Кеј „13 Ноем.“, 11  
 Скопје

УДК. 807.5 – 313

### ***O-ta<sub>2</sub>-no / = Orti-ānōr/ И ДРУГИ МИКЕНСКИ И ХОМЕРСКИ ИМИЊА СЛОЖЕНИ СО (-)ānōr, (-)andro(s)/-ra***

Апстракт: О1. Увод. – 1. Палеографска и фонетска анализа на името *o-ta<sub>2</sub>-no* (KN Dv 1493). – 2. Возможна идентификација и начин на образување на името. – 3. Варијанта на првиот компонент од сложенката: *Orti-/si-/-critēs /La-critēs/*. – 4. Вториот компонент *-ānōr, (-)andro(s)/-ra* во микенската и подоцнежната грчка антропонимија: тип *terpsi-mbrotos* и други образувања. – 5. Лингвистичка анализа на микенско-хомерските имиња изведени со *-ānōr, (-)andro(s)/-ra*. – 6. Заклучок.

О1. Проф. Михаил Д. Петрушевски, кому му се посветува ова годиште од списанието основано на негова иницијатива, беше класичен филолог од широк маштаб. Три научни области од енциклопедиската класична филологија сепак му беа најомилени: Аристотел, микенскиот грчки и Хомер, кого Аристотел најмногу го ценел. Во овие три области Петрушевски даде и најкрупни резултати, решавајќи клучни проблеми, некои од кои беа прогласени за нерешливи. Во последните тринаесет години најрадо се занимаваше со микенски и хомерски прашања на кои се запирам и јас овде.

Во својата историја, долга три и пол илјади години, грчкиот јазик минал низ различни развојни фази и претрпел многубројни промени. Но независно од тоа грчкиот од сите епохи има многу нешто заедничко, што придонесува тој да се смета за единствен и кохерентен низ целиот негов развој. Има елементи (граматички, лексички, ономастички и др.) кои се заеднички за микенскиот и современиот грчки јазик. Такви заеднички, типично грчки изоглоси се забележуваат во поголем број меѓу микенскиот и класичногрчкиот, но најмногу микенски особености се наоѓаат во хомерскиот јазик којшто е временски и најблизок до микенскиот.

Ќе се обидеме овде да ја илустрираме оваа мисла преку лични имиња изведени со именката *άνήρ*. Во своите препевни на Хомеровите епови Петрушевски неа ја преведува на маке-

донски со маж (= `храбар човек, јунак'), а метафорично означува и `луѓе, народ'. Микенско-хомерските имиња на -ānōr, (-)andro(s)/-га се од најстариот индоевропски антропонимски слој. Кај Хомер тие се употребуваат истовремено и како поетски епитети: ἀγλήνωρ `(оној) што ја сака мажественоста; ἀήνωρ `мошне мажествен; εὐήνωρ `(оној) што избилува со храбри мажи; ῥηξήνωρ, φθεισήνωρ `(оној) што руши вооружени полчишта; и др. Овие сложени (апелативи и антропоними) често биле предмет на најзадлабочени лингвистички студии, но сè уште остануваат нерешени проблемите за кои има потреба пак да се пишува. Ќе започнеме со едно такво микенско лично име (o-ta<sub>2</sub>-no/Orti-ānōr/), кое доскоро само се претполагаше во реконструирана форма, а не беше документирано.

1. Името ]o-ta<sub>2</sub>-no се појави неодамна кога тимот што ги ревидира кноските плочки го спои фрагментот KN Dv 1493 со Dv 7248 преку два други мали фрагмента<sup>1</sup>. По сè изгледа дека името е цело, дека од левата страна ништо не му недостига, но почетното o- авторите го одбележија како несигурно со точка:

]o-ta<sub>2</sub>-no, / qa-na-no-to OVIS<sup>m</sup> 60

Овој текст потекнува од раката на писарот 117 којшто ги напишал сите плочки од Da - Dg подгрупите од големата кноска D серија<sup>2</sup>.

Слоговниот знак \*66/ta<sub>2</sub>/ се јавува во четири лични имиња од оваа серија. Сите тие се од категоријата на т.н. „овчари“<sup>3</sup>: a-re-ta<sub>2</sub> /Arestias/, Df 1325, од местото su-ki-ti-ta, веројат-

<sup>1</sup> J. M. Driessen, L. Godart, J. T. Killen, C. Kopaka, J. L. Melena, J. - P. Olivier et M. Parna, „107 raccords et quasi-raccords de fragments dans CoMIK I et II“, BCH, 112, 1988, 75; sp. и J. T. Killen and J. - P. Olivier, *The Knossos Tablets*, Fifth edition (KT<sup>5</sup>) Suplementos a Minos Núm. 11, Salamanca 1989, 136.

<sup>2</sup> Cf. J. - P. Olivier, *Les scribes de Cnossos*, Roma 1967, 51-93, KT<sup>5</sup> 62-162.

<sup>3</sup> Во кноската D серија за стадата, која опфаќа близу 800 плочки повеќето во фрагментарна состојба, се јавуваат многубројни лични имиња. Зборовите напишани во почетокот со покрупни знаци кои ги зафаќаат двете линии на плочката, се објаснуваат како имиња на „овчари“, но тоа не значи дека тие биле обични чувари на овци, не барем во секој случај, а домаќини одговорни за стадата, составени главно од овни. Поопширно за составот на тие стада J. T. Killen, „The Wool Industry of Crete in the Late Bronze Age“, ABSA 59, 1964, 1-15; „Some Adjuncts to the SHEEP ideogram on the Knossos Tablets“, *Eranos* 61, 1964, 69-93.

Во D серијата можат да се прочитаат околу 400 лични имиња од оваа категорија; 350 од нив се различни. Помал број, околу 25 лични имиња, напишани со поситни знаци во горната линија од плочката, често се повторуваат. Тие се објаснети како „колектори“ (бирнипи), или „сопственици“ на стада. Додека имињата од првата група се во номинатив, овие се најчесто во генитив, или во адјективска присвојна форма.

Пописните документи од D серијата, најдени во архивот на Кноскиот дворец, откриваат како дворската управа водела строга евиденција колку овци, одн. овни се чуваат на островот и колку волна се очекува од нив да се добие за преработка. Во D плочките се регистрирани околу 100.000 овни, а тоа е евиденција од една година. Од други извори е познато дека во бронзе-

но *Sugrita*, подоцна Σύβριτα, *au-ta<sub>2</sub> /Autias/*, Db 1166, од *Di-ro*, *ru-ta<sub>2</sub>* Db 5272 (името на местото е оштетено) и гореспомнатото *o-ta<sub>2</sub>-no* од *qa-pa-no-to*, сите напишани од писарот 117.

Фонетската вредност на слоговниот знак \*66 често била преиспитувана<sup>4</sup>. Пилското име на место *ra-wa-ra-ti-ja*, *ra-u-ra-ti-ja* /*Lauranthia(s)*/, трипати напишано и со овој знак (\*66): *ra-wa-ra*-\*66, пружа доказ дека неговата фонетска вредност е *tja*, одбележена условно со *ta<sub>2</sub>*, како еквивалент на *-ti-ja*<sup>5</sup>. Сомненијата искажани во врска со оваа идентификација<sup>6</sup> се неосновани.

Овој знак обично е краен. Само во четири случаја<sup>7</sup> досега е документиран како среден и почетен. Во врска со графичката на *o-ta<sub>2</sub>-no* авторите на спомнатиот тим (в. бел.1) укажаа на *ru-ta<sub>2</sub>-no*, женско лично име во KN Ар 639.12. Не е невозможно да се јави женско лично име меѓу т.н. „овчари“. Такво е *ku-tu-qa-no* од *pa-i-to /Phaistos/* во Da 1161, кое се јавува и во Ар 639.9 покрај идеограмата на ЖЕНА<sup>8</sup>. Женските имиња *ru-ta<sub>2</sub>-no*, како и *ku-tu-qa-no*, а можеби и *i-ta-no* (KN Ар 769.1), сите на *-a-no*, по секоја веројатност се негрчки<sup>9</sup>. Но тоа не значи дека сите имиња што го содржат знакот \*66,

ната епоха имало широка размена на текстилни производи од Крит за други продукти и материјали од соседните источни земји. Самата практика, пак, за чување и хранење на голем број овни напомува на еден обичај познат доскоро и кај нас. Имено, до пред почетокот на II светска војна трговци, касали, разни посредници и други привилегиирани лица на пролет купуваа слаби овци, обично јалови, најчесто овни и јарци и кога ќе собереа стадо од околу 50, 100 или повеќе глави, ги предаваа „на руга“ за чување и пасење кај некои од побогатите домаќини во селата. Оние што го примаа стадото имаа за задача прво да ги кастрираат овните и јарците, чие блекање и врескање тогаш се слушаше надалеку. Познато е дека месото на виените овни и јарци е повкусно, а волната, одн. козината – поквалитетна. На есен сопствениците си го земаа угоениот добиток, а според договорот ги плаќаа трошоците за чување, испаша, сол и др. Овој начин на одгој на ѝваков добиток е без сомнение мошне стар на Балканскиот Полуостров. Глинените плочки од кноската D серија укажуваат дека таква слична појава имало и во микенска Грција (на Крит и Пелопонез).

<sup>4</sup> Литература в. кај L. Baumbach, *Studies in Mycenaean Inscriptions and Dialect (SMID)* I 288, II 401.

<sup>5</sup> Како *-ra<sub>2</sub>*, *-ti-ja*, сп. името на занимање од пилската Ab и Ad серија: *o-ti-ra<sub>2</sub>*, покрај *o-ti-ri-ja (Aa)*, што се должи на различни писари: H 1 пишува *-ti-ja*, a H 3, 21, 23 *-ra<sub>2</sub>*, cf. Th. G. Palaima, *The Scribes of Pylos*, Roma 1988, 191s.

<sup>6</sup> A. Heubeck, *Chaumont Coll.* (1975), *Actes...*, 1979, 254-7.

<sup>7</sup> Ibidem.

<sup>8</sup> Сп. BCH 112, 1988, 71. J.-P. Olivier, „KN: Da - Dg“ во *Texts, Tablets and scribes. Studies in Mycenaean Epigraphy and Economy Offered to E. L. Bennett, Jr.*, ed. J. -P. Olivier and Th. G. Palaima, *Supplementos a Minos* Núm. 10, Salamanca 1988, 221, објасни дека називот „пастир“ не означува така ниско занимање особено за она време. И *ku-tu-qa-no* не значи дека била директно ангажирана на чување овци, што всушност на Балканот не е ретка појава, а просто била одговорна за стадото од 300 овни на сопственикот *we-we-si-jo /Werwesios/*.

<sup>9</sup> L. Baumbach, „Names of Shepherds at Knossos“, *Acta Classica* 30, 1987, 5-10, сп. и *Proceedings of the Cambridge Colloquium*, 1981, 3-10, наоѓа само 90 имиња од KN D серија што можат да се објаснат со извесна доза на сигурност како грчки. Сите други таа ги прогласи за негрчки и установи сооднос

или завршуваат на *-a-po* се негрчки. Спомнатите имиња *a-re-ta<sub>2</sub>* и *ai-ta<sub>2</sub>* можат лесно да се објаснат како индоевропски и грчки: *Arestias*, изведено од *\*Arestos*<sup>10</sup> и *Autias*, сп. *Αὐτίας*<sup>11</sup>, *Αὐτίων*<sup>12</sup>. И *o-ta<sub>2</sub>-no*, чие читање веруваме дека е исправно, може да се објасни како типично грчко сложено име.

2. Несовршеното слоговно писмо теоретски дава можност за неколку различни идентификации на *o-ta<sub>2</sub>-no*. Најверојатна од нив ни се чини */Orti-ānōr/*, сложена од типот на *ρωτι-άνειρα*, *τερψίμβροτος*, омилен начин за образување лични имиња во индоевропските јазици од најстарата епоха.

Првиот дел од сложенската *\*Orti-* од *ὄρνυμαι* 'крева, (из)дига' е веќе документиран во полната форма на микенското лично име *o-ti-na-wo* */Orti-nāwos/*, (PY Cn 285.14), кое има паралела во хомерското име *\*Orti-λοχος* (Ил. V, 546; Од. II, 489 и др.) со варијантата *\*Orsi-λοχος* (Ил V, 542, 549; VIII, 260; Од. XIII, 260), познато и како историско име<sup>13</sup>. Варијантите со *-ti-* и *-si-* кај имињата од овој тип често побудувале и побудуваат живи дискусии, но на ова прашање ќе се вратиме подолу (т.5).

3. Првиот компонент *Orti-/Orsi-* од сложените имиња со оваа основа може да се јави и во варијанта *Erti-*, во линеарното Бе писмо предадено со *e-ti-*, сп. личното име *e-ti-me-de-i*, дат., (PY Fn 324.1) и *e-ti-ra-wo* (PY Cn 131.10; -655.9).

Има неколку предлози за интерпретација на елементот *e-ti-*: O. Landau, *MGPn*, 160, го прифати првиот предлог на *Docs: Etimmēdehi*, поврзувајќи го со илирското *Et-* од личните имиња, на пр. *Et-leva*, *Et-tritus*. Но, како што укажавме и порано<sup>14</sup>, нема потреба да се оди толку далеку пред да се исцрпат сите можности за идентификација со средства од грчкиот. Идентификацијата со *Eti-* е прифатена и од други микенолози<sup>15</sup>. Докажувајќи дека сложени имиња со *eti-* се морфолошки неоправдани и непотврдени од помикенската практика, A. Neubeck<sup>16</sup> го идентификува овој елемент со *Enti-*

---

четири негрчки наспроти едно грчко име. Врз основа на ваква статистика таа се обидува да го реконструира етничкиот и социјалниот состав на микенското општество во Крит. Тргувајќи од претпоставката дека не секое име што не можеме сега да го објасниме е негрчко, во студијата „*Observations on the Personal Names from the Knossos D Tablets*“, *Mykenaiika, Supplément BCH*, во печат, ние наоѓаме околу 150 имиња на „овчари“ што можат да се идентифицираат со различен степен на веројатност, т.е. околу 43% грчки, наспроти 57% негрчки имиња, а кај бирниците процентот на грчките имиња е далеку повисок 80%, наспроти 20% негрчки.

<sup>10</sup> Bechtel, *HPN*, 66; C. J. Ruijgh, *Etudes*, 276.

<sup>11</sup> M. D. Petruševski – P. Hr. Ilievski, *Živa Antika* 8, 1958, 275.

<sup>12</sup> P. Frazer, *Lexicon of Greek Personal Names I*, Oxford 1987, s. v. сп. и F. Bechtel, *HPN* 90.

<sup>13</sup> F. Bechtel, *HPN*, 353.

<sup>14</sup> P. Hr. Ilievski, *Z. A.* 25, 413–421

<sup>15</sup> Sp. F. Jorgo, *DMic* s.v.

<sup>16</sup> *BzNf* 8, 1957, 272.

од *ἐντεα*, *ἐντύνω*, што е прифатено и од J. Chadwick во *Docs*<sup>2</sup>. Сепак нам ни изгледа најверојатно објаснението на L. R. Palmer<sup>17</sup>, којшто го идентификува со *Erti- /Erti-lāwos/*, и го поврза со *Λα-έρτης*. Изгледа во помикенскиот формата на името *Erti-lāwos* е заменета од истозначното име *῾Ορσί-λαος* и др. (сп. F. Bechtel, *HPN*, 353s.).

Елементот *erti-* од глаголот *ἐρέθω*, поетски *ἐρεθίζω* 'возбуди (обично гнев)', 'побуди (на борба)', којшто се смета дека е од ист корен како и *ῥρνυμι*<sup>18</sup>, со аблаутен степен од почетниот коренски вокал. Како доказ за тоа служи Хесихиевата глоса *ἐρετο · ῥρμήθη, ἐρση · ὀρμήση*. Аналогичјата што ја направи Палмер со *Λα-έρτης* покажува дека елементот *Erti-* може да се јави и као втор компонент на сложени имиња, а одговара на слични образувања со *-ortās, -órētās, -órτης* од *ῥρνυμι*, на пр. *Λυμ-όρētās* и др. (сп. P. Chantraine, *DELG*, 823) и мик. *a-pi-je-ta /Amphi-ertās/*.

Во микенската, како и во подоцнежната грчка антропонимија, честа појава е составните делови од сложенките да си ги менуваат местата, сп. *῾Αρχί-δημος : Δήμ-αρχος*, *Κλεο-χάρης : Χαρι-κλῆς* и др.<sup>19</sup>. Истото се забележува и во микенскиот, сп. *a-ke-ra-wo /Age-lāwos/ ῾Αγέλαος* 'Leading the men (the warhost)'<sup>20</sup>, cf. *λαὸν ἄγων* (*Ил. X*, 79), синоним на *῾Αγ-ήνωρ* и титулата *ra-wa-ke-ta /lāwāgetās/*, *lāγέτας* (Pindar и др.)

војвода' (командант на армијата), или *ke-sa-da-ra, ke-sa-do-ro : ra-wo-ke-ta* и др. (в. долу). Така се заменети компонентите и во личното име *e-ti-ra-wo /Erti-lāwos/* и *Λα-έρτης*, познато име на татко му на Одисеј. Во класичногрчкиот, меѓутоа, глаголската основа од *ἐρέθω* повеќе не се употребува, а со *῾Ορσι-, ῾Ορσε-, -ορτας* во класичната епоха се документирани 10 историски имиња: *῾Ορσί-λαος*, *῾Ορσι-μένης*, *῾Ορσε-λαος* и др.<sup>21</sup>

4. Во вториот дел од личното име *o-ta<sub>2</sub>-no* претполагаме дека се содржи именката *-ānōr*, застапена кај личните имиња од типот на *῾Ορτί-λοχος* и *βωτι-άνειρα*, со формансот *-ti-*, во поголем број отколку кај Хомер. Во завршокот *-a-no*, којшто може да има различни значења, досега се откриени дваесетина примери<sup>22</sup> на микенски имиња со *-ānōr*, евентуално и *anōr-* и 8 со *(-)andros/-ra*, од различни зборообразовни типо-

<sup>17</sup> *Interpretation*, 78; сп. и H. Mühlestein, *Studia Mycenaea*, Brino, 113.

<sup>18</sup> Сп. H. Frisk, *GEW* s.v.; Ruijgh, *Etudes* 254; P. Chantraine, *DELG* s.v.

<sup>19</sup> П. Хр. Илиевски, *Прилози МАНУ*, Одделение за лингв. и литературна наука, XIV, 1, 1989, 52ss.

<sup>20</sup> L. R. Palmer, *Interpretation* 86.

<sup>21</sup> Bechtel, *HPN*, 353-4.

<sup>22</sup> O. Landau, *GMPN*, открива и повеќе, но некои од нив: *e-te-wa-no* (KN C 913) покрај *pa-ro* = дат., *da-wa-no*, *ta-pa-no*, *ko-ro-sa-no* и др., не се сигурни.

ви, а кај Хомер има 16 на -ήνωρ и 9 сложени со (-)ανδρος/-άνδρα<sup>23</sup>.

Микенските, како и хомерските лични имиња со -ānōr, -andros/-ra побудија жив интерес веднаш по дешифрирањето на линеарното Бе писмо<sup>24</sup>. На овие имиња микенолозите и сега често се запираат и ги дорасветлуваат од разни аспекти<sup>25</sup>. За да ни стане појасно новооткриеното име o-ta<sub>2</sub>-no, прво ќе ги одбележиме накратко по азбучен ред сите досега идентифицирани имиња на -ānōr, -andros/-ra а подолу ќе ги дадеме класирани според начинот на образувањето.

a-ka-sa-no /Alx-ānōr/ KN As 602.4, PY Jn 415.5<sup>26</sup>, cf. 'Αλξ-άνωρ, 'Αλχοήνωρ, Schwyzer, *Dial.* 761.

a-ke-ra-no, KN Vc 205, возможни се различни идентификации /A(n)gel-ānōr/, или /Ager-ānōr/, вербален компоситум.

a-ta-no /Ant-ānōr/ KN As 603.1, +, ген. a-ta-no-ro /-oros/ PY Fn 50.3, дат. a-ta-no-re /-orei/ PY Vn 130.7. cf. 'Αντ-ήνωρ.

do-ri-ka-no /Dolikh-ānōr/ KN U 4478.8 (cf. Frisk, *GEW* s.v. δολιχός), присвоен компоситум со значење „Оној што поседува големи мажи“.

e-ka-no /Ekh-ānōr/ PY 725.2, од ἔχω и -άνωρ.

ja-sa-no /Ias-ānōr/ KN As 1516.4. Врз основа на кратката форма 'Ιήσων, 'Ιάσων. T. Knecht (o.c. 36) допушти полна сложена форма \*'Ιησήνωρ од ἰησασθαι 'лечи, лекува' и ἄνωρ. O. Landau уште во 1958 даде сугестија за идентификација на ja-sa-no со оваа реконструирана форма, меѓутоа досега не му е прифатена. Сметаме дека има основа да се прифати горната идентификација.

ka-da-no /Kad-ānōr/ KN Dk 1065, Dv 1128, предложено од A. Heubeck (o.c. 275), којшто го поврза првиот дел со κῆδος, дор. κῆδος, κέκασμαι, ст.инд. śaśad 'сјаен е, истакнува се', ав. sand од \*(s)kend '(по)јавува се, станува видлив'.

ka-sa-no /Kass-ānōr/ KN V 831.5, од \*kad-ti-ānōr, сп. ke-sa-do-ro, ke-sa-da-ra, Хом. Κασσάνδρα, варијанта на натпис на коринтска ваза Κεσσάνδρα.

<sup>23</sup> 'Αγαπ-ήνωρ, 'Αγ-ήνωρ, 'Αλεγ-ηνορίδης, 'Αντ-ήνωρ, Βι-ήνωρ, Δεισ-ήνωρ, 'Ελεφ-ήνωρ, 'Ελτ-ήνωρ, Εδ-ηνορίδης, Εδχ-ήνωρ, Κασσι-άνειρα, Πεισ-ήνωρ, Προθο-ήνωρ, 'Ρηξ-ήνωρ, 'Υπερ-ήνωρ, 'Υψ-ήνωρ. – 'Αλέξ-ανδρος, 'Αλκ-άνδρη, 'Αλκ-ανδρος, 'Ιο-ανδρος, Κασσ-άνδρη, Λύσ-ανδρος, Πείσ-ανδρος, – 'Ανδρ-αίμων, 'Ανδρομάχη, cf. H. von Kamptz, *Hom.P.N.* 182. За и.-е. паралели со \*ner- v. T. Milevski, *Lingua Posnaniensis* 7, 1959, 205; 8, 1960, 149–150. Почетното -a- од -ānōr može da bide i kratko, sp. 'Αλκ-άνωρ и др., Bechtel *HPN* 53-54.

<sup>24</sup> Sp. Docs. 99; L. R. Palmer, *Eranos* 54, 1956, 1–13; A. Heubeck, *BzNf* 8, 1957, 28–35; 268–78; J. Chadwick – L. Baumbach, *MGV* и др.

<sup>25</sup> J. L. García-Ramón, *Athens Coll., Mikenaika*, во печат.

<sup>26</sup> Во PY Jn 415.5 допуштивме (сп. Ж. А. XIX, 1969, 174, возможно читање a-ka-ta-no/Alkm-ānōr/, но авторите на PTT, Roma 1973, името го читаат a-ka-sa-no.

*ka-ta-no*, KN X 795, PY Eb 890 +, може да се идентификува на неколку различни начини (сп. Ž. A. 30, 1980, 74), а една од можностите е */Kast(i)-ānōr/*, паралелна форма со *Ka-sa-no*.

*ka-ti /Kasti-/*, MY Oe 112.2, E. Risch<sup>27</sup> го спои овој фрагмент со */ti-ja-no* од KN Nr 273 и го прочита името *ka-/ti-ja-no Kas?/ti-ānōr/*, сп. Κασιάνειρα 'Мошне сјајна' (Ил. VIII, 305). Варијантите *ka-sa-no* и *ka-ta-no* се добиени од */Kasti-ānōr/*. Од неа се развиени и други кратки, хипокористични форми: *ka-te-u /Kasteus/* KN Dk 1072, Dv 1451; *ka-to /Kastōr/* KN Dv 1169, – 5287; ген. *ka-to-ro /Kastoros/* KN Do 1054, – Dq 438+.

*ku-ka-no /Kuk-ānōr?/* KN Dc 1337, од κυκάω, сп. P. Chantraine, DELG, s.v., можеби и *ku-ra-no /Kur-ānōr?/*, од κύρω.

*me-ta-no /Mēst-ānōr/* или */Met-ānōr/*<sup>28</sup> PY Cn 719.3.

*me-ti-a-no /Mēsti-ānōr/* PY Ub 1318.3, варијанта, полна форма од горното име, како *ka-/ti-ja-no : ka-ta-no* и *ka-sa-no* (в. горе).

*ne-ti-a-no /Nes-ti-ānōr/* PY Cn 599.1, дат. *ne-ti-ja-no-re /Nesti-anorei/*<sup>29</sup>, кратка форма Νέστωρ, како Μήστωρ од *me-ti-ja-no* и *ka-to Κάστωρ* од *Kasti-ānōr*.

*o-pe-ra-no /Ophel-ānōr/* PY Jn 658.9, – 725.6, ном., *o-pe-ra-no-ro* ген. */oros/*, MY Ui 655, *o-pe-ra-no-re /orei/*, дат. MY Oe 126, сп. подоцнежното 'Οφέλ-ανδρος.

*o-ta<sub>2</sub>-no* и *o-ti-na-wo* в. горе.

*po-ma-no-ri* KN L 759 v. Нејасно. Ако е ЛИ, дат. */Poimānori/*, сп. Ποίμανδρος (Docs<sup>2</sup> 572).

*ra-ke-da-no /-ānōr/* MY Ge 603.4, чиј прв компонент не е јасен.

*to-wa-no /Thow-ānōr/* или */Thorw-ānōr/*<sup>30</sup> KN B 806.5, *to-wa-no-re /orei/* дат. PY Fn 79.12.

Врз основа на кратки форми, архаични хипокористици на *-seus*, кои не се продуктивни во класичната епоха, можат да се реконструираат неколку полни сложени форми од овој вид:

*de-ke-se-u /Dexeus/* KN Db 1426 +, скратено од *de-/ke-se-ra-wo /Dexe-lāwos/* KN As 1516.13, а познато е дека *-lāos* често алтернира со *-ānōr*, сп. 'Αγέ-λᾱος : 'Αγίνωρ, може да се претпостави и *\*Dexānōr*.

<sup>27</sup> Z. für vergl. Sprachwiss. 100, 1987, 8.

<sup>28</sup> García-Ramón, о.с., ги поврза имињата *me-ta-no* и *me-ti-ja-no* со μῆδομαι и хомерското Μήστωρ (Ил., XIX, 116). Во фрагментот *-/me-ta* PY Aq 218.3 тој откри втор компонент од оваа основа во лично име чиј прв дел е изгубен, а вториот гласел *-/mēstās*.

<sup>29</sup> L. R. Palmer, Eranos, 54, 1956, 1–13, Interpretation, 80; A. Heubeck, о.с. 30 'glückliches Nach-Hause Kommen', еквивалент на 'Αγέ-λαος.

<sup>30</sup> A. Heubeck, о.с., 31.

*o-pa-se-u /Onaseus/* KN V 1523.7, PY An 1281. 5 +, скратено од 'Ονασί-Φοίκος<sup>31</sup> или 'Ονασί-μβροτος.

\**pa-ra-ke-se-u /Praxeus/*, сп. дат. *pa-ra-ke-se-we /Praxewei/* PY FN 324.10, скратено од Πραξι-λαφος или Πράξ-ανδρος, а возможно е да се допушти и постара форма \**Prax-ānōr*.

Паралелно со сложенките на -ānōr во микенскиот, како и кај Хомер, се среќаваат и имиња на -a-do-ro /-andros/ и -a-da-ra /-andra/, кои до дешифрирањето на линеарното Бе писмо се сметаа за понови образувања, додека постарите биле грцизирани малоазиски имиња на -anda-, -andu-, на пр. 'Αλέξανδρος од *Alakšanduš*, 'Ισ-ανδρος од географското име 'Ισίνδα (*Isīt*) и др.<sup>32</sup> Ова мислење не го делеа сите класични филолози<sup>32a</sup>, а контроверзијата беше дефинитивно решена со расчитувањето на микенските текстови, каде што се појавија недвосмислени примери на сложени лични имиња со -andros и -andra.

Најпоказателно е името *a-re-ka-sa-da-ra /Alex-andrā/* MY V 659.1, тип *τερψί-μβροτος*, откриено по дешифрирањето на писмото во 1958 год. во Микена, а и денес во употреба на сите континенти. Врз основа на кратката форма *a-re-ke-se-u /Alexeus/* KN Da 1156, MY Fu 711 се претполагаше дека е тоа скратено од *Alex-ānōr*, одн. *Alex-andros*, и уште пред да се открие женското име *Alex-andra* микенолозите истакнуваа дека се тоа типично грчки имиња кои можеле да бидат позајмени во малоазиските јазици<sup>33</sup>.

Други имиња сложени со -andros, -andra:

*ka-wa-do-ro /Kalw-andros/* PY Eb 976 +, сп. Καλλι-άνειρα, (Ž. A. XVIII, 2, 1968, 216, еден посесивен композитум од κάλος и ἀνήρ.

*ke-sa-da-ra /Kessandra/* f. PY Fg 368 +, тип *τερψί-μβροτος*, одговара на познатото хомерско име на пророчицата Κασσάνδρα познато и со варијантата Καστι-άνειρα (тип βωτι-άνειρα) а документирано на натпис и како Κεσσάνδρα<sup>34</sup>.

*ke-sa-do-ro /Kessandros/* KN As 1520.5 +, PY An 1060.11 +. Вториот компонент на *ke-sa-da-ra* и *ke-sa-do-ro* е сосема јасен: -ανδρος, -άνδρα, а по однос на првиот има разногласија. А. Heubeck, о.с. 275, наоѓа индоевропска основа \**kens*, од која се изведени лат. *censeo*, ст. идн. *šamsáyati*, *šasti* пофална песна, а паралелно со неа имало уште една основа \**Kad-*, од

<sup>31</sup> C. J. Ruijgh, *Etudes*, 253.

<sup>32</sup> F. Sommer, *Ahhijava-U.* 365ss., *Ahhijava-Frage* 33ss. *Nominalkomposita*, 160ss., 186ss. и др. литература в. кај H. von Kamptz, *Hom.* PN.94ss.

<sup>32a</sup> Сп. E. Risch, *Wb* 203 (*Wb*<sup>2</sup> 227); E. Schwyzler, *Gr. Gr.* I, 451; Th. Knecht, о.с. 13ss. и др.

<sup>33</sup> Сп. А. Heubeck о.с. 274; O. Szemerényi, *Μνήμης Χάριν* P. Kretschmer, 180; J. Chadwick, *Decipherment* (1958), 61 s.

<sup>34</sup> P. Kretschmer, *Vaseninschriften* 1894, 28; R. Arena, *Le iscrizione corintie su vasi*, Roma 1967, 78.

која се изведени грчките κῆδος, καίνυμαι и личното име Κασ-σάνδρα, *Kas-ti-ānōr* и др.

Овде можат да се одбележат и следниве кратки форми од горните последни две имиња:

*ke-to /Ke(n)stōr/* KN Da 1134, 1135, -1173, PY Cn 436.1, како *Kastōr, Mēstōr, Nestōr*.

*ke-ti-ro /Kestilos/* KN Da 1323 +, PY Jn 415.3, од *ke-ti-ra-wo /Kesti-lāwos/* и партиципската форма на аористот

*ke-sa-me-no /Kessamenos/* PY Cn 131.13, Fn 324 v.1, употребена како лично име. Имињата од аорисната партиципска основа според Y. Duhoux<sup>35</sup> се од најстариот индоевропски антропонимски слој.

*qe-ra-di-ri-jo /Q<sup>u</sup>ēl-andrios/* KN Sc <246>, патронимик или етник од Τῆλ-άνδρος (град во Мала Азија).

*we-wa-do-ro /Werw-andros/* KN Dv 1601, Sc 252, со глаголска основа во првиот дел од (F)ῥύομαι 'спасува' и ἀνῆρ (Heubeck, o.c. 32)<sup>36</sup>.

*wi-ja-da-ra /Wiandrās/*, ген., PY Ae 142, cf. Хом. Ἰάνειρα (Ил., XVIII, 47)<sup>37</sup>.

Бројот на имињата сложени со *-andros, -andra* во микенскиот е ист како и кај Хомер (по 7, сп. горе бел. 23), но ако се има предвид фактот дека текстот на Хомеровите поеми е околу триесет пати поголем од сите микенски текстови, тогаш може да се види колку многу бил раширен овој тип на имиња во микенскиот.

Именката ἀνῆρ како прв елемент на сложено лично име ја откривме<sup>38</sup> само во еден пример: *a-da-ra-ko /Andrarkhos/* KN X 793, сп. Ἀρχ-άνδρος, Ἀρχ-άνδριδης, Pape – Benseler, s.v.; Fraser, *LGPN*, s.v.

Кај Хомер има две имиња со *Andr(o)-*, како прв составен дел: Ἀνδρ-αἰών и Ἀνδρ-μάχη, што дава основ да се смета за веројатна идентификацијата и на *a-da-ra-ko* со *Andrarkhos*.

Дадена е сугестија за идентификација на неколку имиња и со *anor* – < \**an̥* како прв дел од сложенката<sup>39</sup>, при сè што е возможна и поинаква (предлошка) интерпретација. Две од нив, сепак изгледаат доста веројатни: *a-no-me-de /Anor-mē-dēs/* PY Jn 707.5, сп. Ἀνδρ-μέδα и *a-no-qo-ta /Anor-q<sup>u</sup>hontās/*, сп. ἀνδρεῖ-φόντης, епитет на Арес, а можеби и *a-no-zo /\*an̥-*

<sup>35</sup> *Athens Coll.*, 1990, *Mikenaika, Suppl. BCH*, во печат.

<sup>36</sup> Покрај *-andros* во завршокот *-a-do-ro* може да се крие и вториот елемент од сложенки на *-dōros*, на пр. *ko-ma-do-ro /Koma-dōros/* (Георгиев, Landau). Сепак, M. Lejeune (*Mém.* III, 40) смета дека *ko-ma-do-ro* (PY Jn 725.8) е поскоро */Kom-andros/*. Во фрагментот *-ja-do-ro* (PY Al 340.5) исто така може да се содржи *-andros*, но првиот елемент од името не се чита.

<sup>37</sup> G. Neumann, *Res Mycenaeae*, 1983, 215.

<sup>38</sup> P. Hr. Ilievski, *Ž. A.* 18, 2.

<sup>39</sup> H. Mühlestein, *Atti Pavia*, 1958, 67–71.

*g<sup>h</sup>ios*/, сп. 'Ανδρόβιος (А. Heubeck, *Glotta* 39, 1961, 168). Кај Хомер нема ниеден пример на сложено име со *anor*- како прв составен дел и тоа им даде повод на некои микенолози<sup>40</sup> оваа идентификација да ја отфрлат, докажувајќи дека е тука во прашање предлогот (префикс) *apo* којшто алтернира со *apa* исто како *pa-go*: *παρά* и др. Фактот што кај Хомер не се јавуваат сложени имиња со *anor*-< *\*an<sub>g</sub>*- всушност се должи и на метрички причини, како што објасни Mühlestein, инаку нема причина да не се образуваат и вакви сложени од најстаро време. Меѓутоа, амфиболичното слоговно писмо не дава можност да се тврди со сигурност кое од овие две решенија е поверно, затоа ние само условно ги регистрираме горните два примера како возможни, не исклучувајќи ја и втората идентификација со предлог, а такви имиња има и кај Хомер и во микенскиот, сп. *a-ta-no* /*Ant-ānōr*/, *a-pi-me-de* /*Amphi-mēdēs*/, *pe-ti-me-de* /*Peri-mēdēs*/ и др.

5. Од горниот попис на имињата со *-ānōr*, *\*an<sub>g</sub>*-(?), (-)*andros*/-*ra* не може јасно да се види какви сè зборообразовни типови има употребено овде и каде му е точно местото на името *o-ta<sub>2</sub>-no*. Одбележивме дека е тоа од типот на 'Ορτί-λοχος и βωτι-άνειρα, со елементот *-ti-*, исто како *pe-ti-ja-no* /*Nesti-ānōr*/, *o-ti-na-wo* /*Orti-nāwos*/ и др.

Анализирајќи го неодамна хомерското име 'Ορτί-λοχος, кое се јавува и во форма 'Ορτί-λοχος, Р. Wathélet<sup>41</sup> го спомена и микенското име *o-ti-na-wo* при што забележа дека тука има проблем поради задржаното *-ti-*. Да видиме во што е имено проблемот.

Во микенските текстови има многубројни примери со асибилација на *-ti-* во *-si-* што е карактеристично за источногрчките дијалекти: *a-pu-do-si* /*apu-dosis*/ ἀπό-δοσις (<*\*apo/udotis*), *di-do-si* /*didonsi*/ (<*\*didonti*), *do-so-si* /*dosonsi*/ (<*\*dosonti*), *e-ko-si* /*ekhonsi*/ (<*\*ekhonti*), *pe-ru-si-nu-wo*, доп. πέρυτι, *ra-wa-ke-si-jo* /*lawagesios*/, прид. од *ra-wa-ke-ta* /*lāwāgetās*/ и др., па и кај *o-ti-na-wo* би се очекувала форма со *-si-*. Но забележително е дека паралелно со асибилираните форми во микенскиот има голем број случаи каде што се чува првобитното *-ti-*, кое е својствено за западногрчките дијалекти. Има дури исти зборови што се напишани ту со *-si-*, ту со *-ti-*, на пр. етникот *ti-nwa-si-jo* (PY Ea 810 +), *ti-nwa-si-ja*, ном. плур. (PY Aa 699), покрај *ti-nwa-ti-ja-o*, ген. плур. ж.р. од истиот етник, сп. уште *ka-pa-ti-ja* : *ka-pa-si-ja* /*Karpathia*-, *sia*/, *tu-ti-je-u* : *tu-si-je-u* и др. што даде повод да се смета дека во микенска Грција биле присутни и племиња од западногрчката дијалек-

<sup>40</sup> L. R. Palmer, *Interpr.* 80; C. J. Ruijgh, *Études*, 353s.

<sup>41</sup> *Dict. des troyens de l'Iliade*, Liège 1988, I, 785-6, II, 1450.

тна припадност<sup>42</sup>. Дорската дијалектна средина, неоспорно, можела да придонесе да се задржат подолго вакви сложенки со формансот *-ti-* и да коегзистираат паралелни форми на *-ti-* и *-si-*: *me-ti-ja-po*, *o-ti-na-wo* и др. покрај *ka-sa-po*, *a-ka-sa-po*, *ja-sa-po*, како и кај Хомер 'Ορτί-λοχος покрај 'Ορσί-λοχος, Κασι-άνειρα покрај Κάσσανδρα. Но тешко е да се тврди дека варијантите на *-ti-* и *-si-* од овој тип се должат само на дијалектна основа. Фактот што Хомер за едно исто лице употребува име ту со *-ti-* ту со *-si-*, зборува дека е прашањето посложено. Во имињата со асибилирано *-ti-* во *-si-* доаѓа до мешање со форми од сигматскиот аорист. Подоцна, пак, во похомерско време доаѓа до мешање на типот *τερψι-μβροτος* со оној т.н. *ἀρχέ-καμος*, 'Αγέ-λᾱος. Така, покрај формите со 'Ορσι- 'Ορτι-: 'Ορσι-κλῆς, -κράτης, -λᾱος, -λοχος, -μαχος, -μένης, -φαντος, кратка форма 'Ορσίας, (B., *HPN*, 353-4), се јавува во VI век пред Хр. и форма 'Ορσέ-λᾱος, со хипокостикот 'Ορσίας (сп. B., *HPN*, s.v.), како и Δεξε-νίκα покрај Δεξι-λαφος и др. (Th. Knecht, o.c. 33).

Иследувајќи го мошне сериозно историскиот развој на имињата од овој тип Th. Knecht наоѓа дека формансот *-ti-* за образување апстрактни глаголки именки<sup>43</sup> (сп. ст. слов. инфинитв на *-tъ* од *\*-ti*, *piti*, ст.инд. *pi-ti* 'пиење', грч. φάτις 'зборување' и др.), со кој се образуваат и лични имиња од овој тип, е првобитен, а формите со *-si-*, т.е. со асибилирано *-ti-*, се од поново време. Како доказ за тоа дека формите со *-ti-* се најстари, наследени, служи фактот што имиња со *-ti-* се документирани и во индоиранските јазици, сп. ст.инд. тип *dāti-vara* 'што раздава богатство': *Ranti-deva* (*ranti-*), *vīti-rā-dha*, *vīti-horta* (*vīti-*) и др. (сп. Knecht, o.c. 21).

Анализирајќи ги грчките лични имиња со *-si-* како се развиени од постари форма со *-ti-*: Δεισι-ήνωρ < \*ΔFeιtι-ήνωρ, Κάσσ-άνδρη < \*Κασιtι-άνδρη, 'Ρηξιήνωρ < \*Fρηκi-ήνωρ, 'Ορσί-λοχος < 'Ορti-λοχος и др., Knecht реконструира и неколку недокументирани имиња врз основа на правилниот развој на формите од овој тип. Едно од нив е името *\*'Ορσ-ήνωρ* < *\*'Ορti-ήνωρ* < *\*'Ορti-ήνωρ*. Сметаме дека ова име, денес може да се пишува без ѕвездичка, зашто тоа е документирано во микенската форма *o-ta<sub>2</sub>-po /Orti-ānōr/*. На сличен начин Knecht го реконструира и името *\*'Ιησίήνωρ* врз основа на крат-

<sup>42</sup> J. Chadwick, „Who Were the Dorians?“, *PdP* fsc. 166, 1976, 113s.; E. Risch, *Cambr. Coll.* 150-157.

<sup>43</sup> E. Risch, *Wb*<sup>2</sup> 191s. ја отфрли претпоставката дека елементот *-ti-* бил истиот што служи за образување на глаголки апстракти именки, зашто овие се изведуваат од редуцираниот степен на глаголската основа, а во сложенките се јавува полн степен, сп. βωti-άνειρα, наспроти βόσις и др. Тој наоѓа дека е нејасно потеклото на овој форманс, чија архаичност не може да се оспори.

ката форма Ἰήσων. Ова сложено име со глаголска основа во првиот дел од ἰήσομαι, како што одбележивме горе, веројатно се крие во микенското лично име *Ja-sa-no*.

Погледнато низ призмата на историскиот развој коези-стирањето на формите со *-ti-* и *-si-* од личните имиња на типот βωτι-άνειρα и τερψί-μβροτος во микенскиот не претставува некој посебен нерешлив проблем. Но не смеат да се земаат изолирано поедини лични имиња од оваа категорија и врз основа на нив да се изведуваат општи заклучоци. Обратниот пат, преку анализа на мноштво имиња од овој тип да се објаснуваат одделни примери, е многу покорисен. Затоа овде прилагаме статистички преглед на сите микенско-хомерски имиња сложени со *-ānōr*, *anor*-? (<\*an<sub>1</sub>-) и (-)*andro(s)*/*-ra* според начинот на нивното образување во нивниот прв составен дел.

#### ТИПОЛОШКИ ПРЕГЛЕД

на микенските и хомерските имиња сложени со *-ānōr* и (-)*andro(s)*/*-ra*

| состав                                            | микенски                                                                                                                                                                                                                        | хомерски                                                                                                                                                                       |
|---------------------------------------------------|---------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| со глаг. основа + <i>-ānōr</i><br>тип βωτι-άνειρα | <i>ka-ta-no/Kast-ānōr</i> / (ka-to)<br><i>ka-?ti-ja-no/Kasti-ānōr</i> /<br><i>me-ta-no/Mēst-ānōr</i> /<br><i>me-ti-ja-no/Mesti-ānōr</i> /<br><i>ne-ti-ja-no/Nesti-ānōr</i> /<br><i>o-ta<sub>2</sub>-no/Ort<sub>1</sub>-ānōr</i> | (Κάστωρ)<br>Καστι-άνειρα                                                                                                                                                       |
| тип τερψί-μβροτος<br>+ <i>-ānōr</i>               | <i>a-ka-sa-no/Alks-ānōr</i><br><i>ka-sa-no/Kass-ānōr</i> /<br><i>ja-sa-no/Ias-ānōr</i>                                                                                                                                          | Δεισ-ήνωρ<br>Πειс-ήνωρ<br>Ῥηξ-ήνωρ                                                                                                                                             |
| + <i>-andros(s)</i> - <i>ra</i>                   | <i>a-re-ka-sa-da-ra/Alexandra</i> /<br>( <i>a-re-ke-se-u/Alexeus</i> /)<br><i>ke-sa-do-ro/Kessandros</i> /<br><i>ke-sa-da-ra/Kessandra</i> /<br>( <i>ke-to/Kestōr</i> /)                                                        | Ἀλέξ-άνδρος<br>Κασс-άνδρη<br>Λύс-άνδρος<br>Πείс-άνδρος                                                                                                                         |
| со глаг. осн. + <i>-ānōr</i><br>тип ἀγέ-λαφος     | <i>a-ke-ra-no/A(n)ge(l)r-ānōr</i> /<br><i>e-ka-no/Ekh-ānōr</i> /<br><i>ka-da-no/Kad-ānōr</i> /<br><i>ku-ka-no/Kuk-ānōr</i> /<br><i>o-pe-ra-no/Ophel-ānōr</i> /<br><i>to-wa-no/Tho(r)w-ānōr</i>                                  | Ἀγαп-ήνωρ (ἀγαπάω)<br>Ἀγ-ήνωρ (άγω)<br>Ἀλεγ-ηνωρίδης (άλέγω)<br>Βι-ήνωρ (βιάω)<br>Ἐλεφ-ήνωρ (ἐλεφαίρομαι).<br>Ἐλπ-ήνωρ (ἐλπoμαι)<br>Εὐχ-ήνωρ (εὐχομαι)<br>Προθο-ήνωρ (προ-θέω) |
| + <i>-andro(s)</i> - <i>ra</i>                    | <i>we-wa-do-ro/Werw-andros</i> /                                                                                                                                                                                                | Ἀλκ-άνδρη (άλέξασθαι)<br>Ἄλκ-άνδρος                                                                                                                                            |
| со именска осн. + <i>-ānōr</i>                    | <i>do-ri-ka-no/Dolikh-ānōr</i> /<br><i>po-ma-no-ri/Poim-ānorei</i> /                                                                                                                                                            |                                                                                                                                                                                |

|                        |                                                                  |                                  |
|------------------------|------------------------------------------------------------------|----------------------------------|
| + -andro(s)/-ra        | ka-wa-do-ro/Kalw-andros/<br>wi-ja-da-ra/Wi-andrās/               | Ἰσ-ανδρος                        |
| со предлог + -ānōr     | a-ta-no/Ant-ānōr/                                                | Ἄντ-ήνωρ<br>Ὑπερ-ήνωρ<br>Ὑψ-ήνωρ |
| адverb + -andro(s)/-ra | qe-ra-di-ri-jo/Q <sup>el</sup> -andrios/                         | Εὐ-ηνορίδης                      |
| со anōr-?+гл.осн.      | a-no-me-de/?Anor-mēdēs/<br>a-no-qo-ta/Anor-q <sup>h</sup> ontās/ |                                  |
| andr(o)-               | a-da-ra-ko/Andr-arkhos/                                          | Ἄνδρ-αίμων<br>Ἄνδρo-μάχη         |

6. Од горната класификација прво паѓа во очи дека најголем број (две третини) како микенски така и хомерски имиња се образувани со глаголска основа во првиот дел и тоа: најмногу има од типот βωτι-άνειρα, τερψί-μβροτος (м.=микенски 12, х.=хомерски 8) и од типот ἀγέ-λαφος, којшто е исто така наследен, многу стар индоевропски тип<sup>44</sup> (м.7, х.10). Имињата со номинална основа (именска и придавска) се со сема ретки (м.4, х.1), предлошки и адвербијални (м.2, х.4). Со *andr(o)*- во првиот дел досега е откриена само една микенска форма наспроти две хомерски, а со *anor*- во микенскиот се предложени неколку идентификации од кои две се можни. Кај Хомер не се јавува ниедна сложеница (апелатив или лично име) со *aneg*-, *anor*- во првиот компонент, зашто такви форми одвај би можеле да се вклопат во дактилскиот хексаметар. Вкупно во микенскиот има 28 лични имиња сложени со -ānōr, *anor*-<*an*g- и *andros*/-ra, одн. *andr(o)*-, а кај Хомер 25.

Во класичногрчкиот, каде што се продуктивни сите горе набројани типови со *ánēr*, бројот е мошне висок. Кај Bechtel (HPN, 47-54) регистрирани се 180 различни имиња (чија фреквентност не може да се види одовде), од кои 40 на -*άνηωρ*, 100 на -*ανδρος*/-ρα и 40 со *άνερ*-, *άνδρ(o)*- во првиот дел.

Забележително е дека во микенскиот се најфреквентни имињата од архаичните типови. Најстариот индоевропски начин на образување лични имиња од типот βωτι-άνειρα со елементот -*ti*- во неговата првобитна форма, каде што припаѓа и *o-ta<sub>2</sub>-no*, во микенскиот е застапен со шест примери, а кај Хомер со еден. Од типот τερψί-μβροτος, со асибилирано -*ti*-, има приближно ист број имиња во микенскиот и кај Хомер: по три со -ānōr и три микенски со -*andros*/-ra, наспроти четири такви кај Хомер.

<sup>44</sup> Sp. E. Risch, o.c., 190.

## SUMMARY

Petar Hr. Ilievski: *O-ta<sub>2</sub>-no/Orti-ānōr/* AND OTHER MYCENAEAN AND HOMERIC NAMES COMPOUNDED WITH *-ānōr*, *(-)andro(s)/-ra*

The personal names compounded with *-ānōr*, *(-)andro(s)/-ra*, which belong to the oldest IE stratum, are documented in a considerable number both in Mycenaean texts and in Homeric poems. In Homer some of them are used as epithets of heroes, e.g. ἀγῆνωρ 'manly, heroic', ῥηξήνωρ 'breaking armed ranks', etc.

Firstly an interpretation of the newly discovered name *o-ta<sub>2</sub>-no* (KN Dv 1493 + 7248 + 2 fr.) is proposed. It can be identified with *Orti-ānōr*, a form of βωτι-άνειρα type. The first component of this name is documented in the Mycenaean personal name *o-ti-na-wo* /*Ortināwos*/ (PY Cn 285.14), which has parallel in the Homeric Ὀρτί-λοχος and its variant with assimilated *-ti-* Ὀρσί-λοχος (τερψί-μβροτος type), also known as a historical name.

It has been already suggested that the element *orti-/orsi-* can also appear as *erti-*. Several different interpretations are proposed for the Mycenaean names which begin with *e-ti-/Eti-*, *Enti-*, *Erti-/*. One of the possibilities is the identification with *Erti-* from ἐρέθω, derived from the same stem as ὄρνυμι (cf. ἐρετο-ὠρημήθη, ἐρση-ὄρημη). Thus, *e-ti-ra-wo* can be identified as *Erti-lāwos*, equivalent to Λα-έρτης, where *erti-* appears as a second element the same as -όρτας, -όρτης from ὄρνυμι, cf. Λυκ-όρτας. The components of the compounded personal names often change their places in Mycenaean as in classical Greek, cf. *a-ke-ra-wo* : *ra-wa-ke-ta*, Ἀρχί-δημος : Δημ-αρχος, Κλεο-χάρης : Χαρι-κλής.

In the second part of *o-ta<sub>2</sub>-no* it is very likely that the appellative *-ānōr* is concealed. This stem is discovered in the ending *-a-no* of about 20 Mycenaean names, and in *-a-do-ro/-a-da-ra* - 8 in *-andros/-ra*. In Homer there are 16 names in *-hōwō* and 9 in *-andros*, *-ānōr*.

It is supposed that the name *Iasānōr* appears in Mycenaean too. Th. Knecht reconstructed this name on the basis of the short form Ἰήσων, and Landau suggested that Mycenaean *ja-sa-no* corresponds to Ἰησῆνωρ. Knecht also reconstructed the name *Orsānōr* < *Orti-ānōr*, and it seems that the Mycenaean form *o-ta<sub>2</sub>-no* perfectly corresponds to this name.

Together with the compounds in *-ānōr* in Mycenaean there are also names in *-a-do-ro/-andros*, e.g. *we-wa-do-do* /*Werw-andros*/, and *-a-da-ra/-andra*, e.g. *a-re-ka-sa-da-ra* /*Alcx-andra*/.

From the structural analysis and the typological classification of the Mycenaean and Homeric names with *-ānōr*, *-andros/-ra* one can see that two thirds of them are formed with a verbal stem in their first part. The greatest number of them are of the type βωτι-άνειρα and τερψί-μβροτος (Mycenaean 12, Homeric 8), and of the type ἀγέ-λαφος, also an inherited IE type (Mycenaean 7, Homeric 10). The names with a nominal stem in their first part are quite rare (Mycenaean 4, Homeric 1); prepositional and adverbial (Mycenaean 2, Homeric 4). Up to now only one example with *andr(o)-* as a first part has been discovered in *a-da-ra-ko*, possibly *Andrarkhos*.

All the types with *ānōr* mentioned above, are productive in classical Greek. Their number is quite high. F. Bechtel (HPN 47-55) registered 180 different names: 40 in *-hōwō*, 100 in *-andros/-ra*, and 40 with *άνειρ*, *άνδρ(o)-* in the first part. It is noticeable that the archaic type βωτι-άνειρα, to which the name *o-ta<sub>2</sub>-no* belongs, is the most frequent in Mycenaean. The number of the names of the τερψί-μβροτος type is nearly equal in Mycenaean and Homer (Mycenaean 6, Homeric 7).